

УДК 657.37

Гринчишин Я.М., к.е.н., доцент ©
Львівська державна фінансова академія

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проводиться аналіз якісних показників фінансової звітності сільськогосподарських підприємств. Порівнюється зміст і структура звітності сільськогосподарських підприємств в інших країнах. Обґрунтовується необхідність врахування галузевої специфіки при вдосконаленні фінансової звітності.

***Ключові слова:** бухгалтерський облік, фінансова звітність, якісні характеристики, сільськогосподарські підприємства.*

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність підприємств аграрного сектора економіки значною мірою залежить від ефективної системи як зовнішнього так і внутрішнього управління, інформаційною базою якого є дані бухгалтерського обліку і фінансової звітності. В загальному обсязі економічної інформації бухгалтерська досягає 70%, тому її вплив на управлінські рішення є значним [10].

Однак, як показує практика і дослідження вчених-економістів, якість звітної інформації суб'єктів господарювання в аграрній сфері є низькою і не відповідає сучасним вимогам управління. Національними стандартами бух. обліку встановлюється уніфікована звітність, що не залежить від галузей та особливостей функціонування і формування фінансових результатів окремих суб'єктів господарювання. Така надмірна уніфікація фінансової звітності суперечить концепції міжнародних стандартів і по суті означає превалювання форми над сутністю [1].

Аналіз останніх досліджень. Питання вдосконалення ролі бухгалтерського обліку і фінансової звітності в сучасних умовах розглядають у своїй роботі Голов С.Ф., Жук В.М., Кирейцев Г. Г., Пушкар М.С., Хомин П.Я. та інші науковці.

Мета статті. Метою статті є аналіз недоліків фінансової звітності, що складається аграрними підприємствами, визначення основних напрямів її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Основною метою фінансового обліку підприємств є складання форм звітності, передбачених національними стандартами України. За допомогою звітності всі ланки апарату управління, а також інші зовнішні і внутрішні користувачі забезпечуються інформацією про фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітний період. Дані звітності використовуються для аналізу, контролю і планування діяльності.

У міжнародних і національних стандартах бухгалтерського обліку виділяють чотири якісні характеристики фінансової звітності: зрозумілість, доречність, достовірність і порівнюваність.

Зрозумілість означає доступність інформації для користувачів, які мають достатні знання у сфері ділового та економічного життя, бухгалтерського обліку, і зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Доречність інформації впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому. Більш детально доречність інформації розкривається за допомогою таких додаткових характеристик: суттєвість, своєчасність, обачність, можливість використання для прогнозування [2]. Інформація вважається суттєвою, якщо її відсутність або неправильне відображення можуть вплинути на економічні рішення користувачів, які приймаються на підставі даних фінансової звітності підприємств.

Достовірність означає, що інформація повинна бути правдивою, повною, без помилок і викривлень, які здатні вплинути на рішення користувачів.

Порівнюваність передбачає надання для користувачів можливості порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди та звіти різних підприємств між собою.

Для того, щоб інформація фінансової звітності сільськогосподарських підприємств відповідала зазначеним характеристикам, необхідно врахувати галузеві особливості, які суттєво впливають на побудову бухгалтерського обліку. До таких особливостей можна віднести: використання у виробничому процесі біологічних активів; наявність великої кількості прямих статей витрат; нерівномірність проведення витрат протягом виробничого періоду; наявність особливої групи витрат, які можна віднести до умовно-змінних [5].

Врахування специфіки тієї чи іншої галузі чи виду діяльності в бух. обліку і фін. звітності відповідає принципу галузевої практики, який є одним із загальноновизнаних міжнародних принципів [6]. Однак в Україні даний принцип не враховується, Міністерство аграрної політики як і всі інші галузеві міністерства, позбавлене будь-якого впливу на формування фінансової звітності суб'єктів господарювання. Внаслідок цього вертикальний інформаційний зв'язок «підприємства – районні сільгоспуправління – обласні сільгоспуправління – міністерство» не є ефективним. У проведенні аграрної політики Міністерство не спирається на результативну інформацію, яку надають за даними бухгалтерського обліку підприємства АПК, а орієнтується на звітність Держкомстату України, яка занадто відірвана від реальних показників діяльності підприємств через відсутність чіткої уніфікації окремих статистичних процедур спостережень [4].

Натомість, в багатьох країнах при веденні бухгалтерського обліку і побудові звітності максимально враховані особливості аграрної галузі. Наприклад, сільськогосподарські підприємства Росії, крім загальних форм фінансової звітності (бухгалтерський баланс, звіт про прибутки і збитки, звіт про зміни капіталу, звіт про рух грошових коштів, додатки до бухгалтерського балансу) складають дев'ять

специфічних звітів, будова і порядок подання яких встановлюється галузевим міністерством (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст спеціалізованих форм бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств Росії [8,9]

Номер форми	Назва форми	Періодичність звітності	
		річна	квартальна
5-АПК	Чисельність і фонд заробітної плати працівників сільськогосподарських організацій	+	
6-АПК	Звіт про галузеві показники діяльності організацій агропромислового комплексу	+	+
8-АПК	Звіт про затрати на основне виробництво	+	
9-АПК	Звіт про виробництво, затрати, собівартість і реалізацію продукції рослинництва	+	
10-АПК	Звіт про засоби цільового фінансування	+	
13-АПК	Звіт про виробництво, собівартість і реалізацію продукції тваринництва	+	
15-АПК	Звіт про наявність тварин	+	
16-АПК	Баланс продукції	+	
17-АПК	Звіт про сільськогосподарську техніку і енергетику	+	

Спеціалізовані форми служать для отримання повнішої інформації про виробництво, собівартість і реалізацію сільськогосподарської продукції, чисельність працівників, наявність земельних угідь і тварин на підприємстві.

Специфіка аграрної галузі також враховується при складанні фінансової звітності сільськогосподарськими підприємствами Польщі (табл. 2). Подібну звітність складають фермерські господарства США та багатьох інших країн.

Крім цього, в європейських країнах успішно функціонує єдина система збору, опрацювання і використання інформації про сільськогосподарських виробників (FADN), яка імплементована в модель бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання. За результатами цієї інформаційної системи проводиться аналіз результатів діяльності підприємств, оцінка і прогноз можливих наслідків аграрної політики.

В Україні строго уніфікована форма фінансових звітів не сприяє розкриттю суттєвої і доречної інформації, що стосується виробничо-фінансової діяльності господарюючих суб'єктів. Внаслідок цього користувачі інформації з прямим фінансовим інтересом (кредитори, зокрема банки, інвестори) змушені вимагати від сільськогосподарських підприємств додаткові дані про склад активів, витрат, результати діяльності.

Таким чином, для забезпечення належної прозорості та якості вихідної інформації при складанні бухгалтерського обліку і звітності необхідно щонайповніше враховувати специфіку діяльності аграрних підприємств.

Таблиця 2

Структура звітів сільськогосподарських підприємств Польщі [11]

Баланс	Звіт про прибутки і збитки
Активи Земля Багаторічні насадження Будівлі і споруди Основне стадо Транспортні засоби, машини і обладнання Інші довгострокові засоби Разом довгострокових активів Оборотне стадо Продукція рослинництва Запаси Малоцінні предмети Дебіторська заборгованість Грошові засоби Разом оборотні активи Разом активи Пасиви Власний капітал Довгострокові зобов'язання у тому числі: довгострокові кредити і позики Разом довгостроковий капітал Короткострокові зобов'язання у тому числі: короткострокові кредити і позики Разом короткострокові пасиви Разом пасиви	Дохід Продаж продукції тваринництва в тому числі за видами продукції Продаж продукції рослинництва в тому числі за видами продукції Інший продаж продукції і послуг в тому числі за видами продукції, послуг Разом дохід Витрати на придбання: тварин кормів посівного матеріалу мінеральних добрив засобів захисту рослин послуг інші витрати Разом прямих витрат Електроенергія Паливно-мастильні матеріали Вода і каналізація Ремонт і утримання будівель Ремонт і утримання машин Страхування Сільськогосподарський податок Інші податки Орендна плата Інші (утримання сім'ї) Разом непрямих витрат Разом витрат Річний дохід–нетто

Розробка галузевих облікових стандартів передбачена Концепцією розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України, проект якої був розглянутий та схвалений 3 лютого 2009 року на засіданні Колегії Міністерства аграрної політики [9].

Висновки. З метою підвищення якості управління в аграрній сфері і створення відповідної інформаційної бази необхідно суттєво вдосконалити і поглибити звітність підприємств. Для цього Міністерству аграрної політики доцільно дозволити розробляти форми фінансової звітності для підвідомчих суб'єктів господарювання, які б максимально враховували особливості галузі, не суперечачи при цьому загальним положенням національних стандартів бухгалтерського обліку.

Якісна фінансова звітність дозволить подолати асиметрію в забезпеченні інформацією про підприємство його теперішніх і потенційних інвесторів та кредиторів.

Література

1. Голов С.Ф. Уніфікація як гальмо розвитку бухгалтерського обліку в Україні / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 7. – С. 3–7.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану і перспективи розвитку: Монографія / С.Ф. Голов. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 522 с.
4. Жук В.М. Реформування бухгалтерського обліку та звітності: стан та перспективи // *Облік і фінанси АПК*. – 2005. - № 3. – С. 4–13.
5. Моссаковський В.Б. Управлінський облік та його особливості у сільському господарстві / В.Б. Моссаковський, С.Я Бублик // *Облік і фінанси АПК*. – 2006. – №1. – С. 129–138.
6. Олійник О. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / О. Олійник. - К: «Українська консалтингова мережа», 2003. – 56 с.
7. 12. Приказ Министерства сельского хозяйства Российской Федерации от 18 января 2011 г. № 13 «Об утверждении форм отчетности за 2010 год»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mcx.ru/documents/document/show/15549.htm>.
8. Приказ Министерства сельского хозяйства Российской Федерации от 14 марта 2011 г. № 67 «Об утверждении форм отчетности за I квартал 2011 года»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mcx.ru/documents/document/show/15991.htm>
9. Проект Концепції розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.kiev.ua/page/?7632>.
10. Пушкар М.С. Розробка систем обліку: Навчальний посібник / М.С. Пушкар – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 198 с.
11. Bank Spółdzielczy w Nidzicy: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bsnidzica.pl/pliki/bilans.doc>.

Summary

Grynychshyn Y.N.

Lviv state financial academy

IMPROVING OF FINANCIAL REPORTING OF AGRARIAN ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF COMPETITION ECONOMY

Quality indexes of the financial reporting of agricultural enterprises is analysed. Content and structure of reporting of agricultural enterprises is compared in other countries. The necessity of consideration of a particular branch specific is grounded at perfection of the financial reporting.

Keywords: *accounting, financial reporting, quality indications, agricultural enterprises.*

Рецензент - д.е.н., проф. Музика П.М.